

Kennismaken met competentiegerichte beoordeling

De teugels loslaten

Groen Proeven blijkt een project met olievlekwerking. Ruim honderd docenten komen naar de doedag in de Eemlandhoeve. Ze willen er meer van weten.

TEKST EN
FOTOGRAFIE
jan nijman

‘We zijn ver-
rast door
de op-
komst”,
zo begint

projectleider Wilma Bredewold op 18 maart de Groen Proeven doedag. In de ontvangstzaal op de Eemlandhoeve bij Amersfoort zitten zeker honderd vmbo-docenten. Ze komen hier om kennis te maken met competentiegerichte schoolexamens in het vmbo. Buiten op het erf – de zon schijnt – en binnen in de keuken zijn vmbo-leerlingen uit Nijkerk (Groenhorst College) druk bezig om de dag te doen slagen. Ze zetten bloemstukjes neer, schenken koffie en

thee en maken een lunch klaar. Voor hen is de dag een proeve van bekwaamheid (pvb). Wij, de deelnemers aan de doedag, maken bijna ongemerkt deel uit van een echte pvb.

Kunnen, kennen

Leerlingen zijn enthousiast over pvb's, zegt Bredewold tijdens haar inleiding. Als ze vertelt dat ze de leerlingen aan het woord laat, verwacht ik dat ze een paar leerlingen zal interviewen. Helaas moeten we het doen met enkele uitspraken op een dia: 'Ik vind het wel leuk dat je nu eens mag vertellen wat je gedaan hebt', en 'Je moet gewoon

Voor docenten is de doedag Groen Proeven een dag om ervaringen uit te wisselen, voor vmbo-leerlingen uit Nijkerk is het een proeve van bekwaamheid

Docenten wisselen ervaringen uit met behulp van de piramide van Miller

Hoe zet je een goede praktijksituatie op? Hoe organiseer je een proeve? Hoe plaats je de proeve in het programma? En hoe ontwikkel je een eigen proeve?

Voorbeeldproeven

De inleiders zijn meest docenten van scholen die deel uitmaken van de ontwikkelgroep Groen Proeven. De workshopdeelnemers hebben soms wel wat ervaring met pvb's, soms ook helemaal niet. Enkele docenten geven toe, na een vraag van workshopleider Gerald Tijms, dat ze de website groenproeven.nl niet kennen. Hij legt in de workshop 'Ontwikkel je eigen pvb' uit dat je daar naartoe moet als je aan de slag wilt. Je kunt er voorbeeldproeven downloaden, of templates om zelf een proeve wil maken. Tijms heeft als docent in Nijkerk proeven uitgevoerd. Samen met zijn collega Bernard van der Lugt en Riekele Zwagerman (Clusius College) en laat hij ons kennismaken met de opbouw van een proeve.

Ze delen een praktijkbeschrijving uit van de docentenversie uit de proeve 'onderhouden tuinen' (te downloaden via www.groenproeven.nl). Opdracht is uitzoeken welke vier competenties en welke vier werkprocessen in die beschrijving zitten. Ik vraag me af waarom we vier competenties moeten benoemen. Er lijken er meer in te zitten. Dat komt in de discussie ook naar voren. Vier zijn er benoemd, daar moet je op beoordelen. Anders wordt het beoordelen wel erg lastig. Plannen en organiseren is een van de competenties die verplicht zijn. Die zitten in elke proeve, zo legt Zwagerman uit.

Vmbo-scholen kunnen de proeven gebruiken als onderdeel van het schoolexamen. Ze zijn niet verplicht, maar als je ze gebruikt, is het handig

laten zien dat je kunt improviseren'. De citaten komen uit een evaluatie van Judith Gulikers, onderzoeker bij de leerstoelgroep ECS (WUR). Tijdens reflectiegesprekken lieten leerlingen blijken dat ze de nieuwe manier van toetsen leuker vinden, omdat ze praktisch bezig zijn. Ze maken iets waar echt wat mee gedaan wordt, zijn bezig met hun handen. Ze worden zich bewust van

ten. Bredewold: "Het is typisch een project dat van onderaf gedragen wordt, een project met een olievlekwerking."

Ik zelf hoop er vandaag achter te komen waarom leerlingen en docenten zo enthousiast zijn over dit vernieuwingsproject.

Betere doorstroom

In 2006 startte Groen Proeven op initiatief van AOC Oost, Clusius College en Groenhorst College. De initiatiefnemers wilden door invoering van competentiegerichte toetsen werken aan een betere doorstroom van vmbo naar het mbo. Het project, dat geleid wordt door Wilma Bredewold (Bredewold Onderwijsadvies) en Scilla van Cuijlenborg (Groenhorst College), ontwikkelt proeven en ondersteunt scholen bij de invoering ervan. Er zijn pvb's ontwikkeld voor groenbreed en voor de vijf verschillende contextvelden: plant en productie, ontwerp en creatie, leefomgeving en recreatie, voeding en gezondheid en dier en zorg. Inmiddels voeren vmbo-vestigingen van tien aoc's en het Midden Brabant College één of meer pilots uit.

In acht verschillende workshops kunnen wij als deelnemers kennismaken met ervaringen uit die pilots. Hoe voer je een reflectiegesprek?

'Draagvlak op de werkvloer is zo belangrijk. Maar zonder aansturing op managementniveau wordt het natuurlijk niet ingebed.'

wat ze kunnen en kennen. Groen Proeven heeft een groot leereffect bij leerlingen, zo bleek uit de evaluatie. Kennis die ze opgedaan hebben, vergeten ze nooit meer. Het heeft effect op houding, bewustwording, motivatie en zelfvertrouwen.

Ook docenten ontdekken dat het anders kan, dat ze de teugels losla-

goedgekeurde proeven te gebruiken. Zo weet je zeker dat ze geborgd zijn in het examenprogramma.

Draagvlak?

Op sommige scholen maken de pvb's al deel uit van het verplichte schoolexamen. Maar op de meeste scholen zijn het nog pilots, zoals op het Midden Brabant College in Tilburg, een vmbo-school van 650 leerlingen met een afdeling vmbo-groen van 70 leerlingen. Bert van Opstal, die er teamleider is, vertelt in een volgende workshop hoe hij de proeven op zijn school organiseert. De school heeft namelijk het voornemen volgend schooljaar pvb's in te voeren voor alle leerlingen als onderdeel van het verplichte schoolexamen. De discussie die volgt, dwaalt af naar de keuze voor landbouwbreed of juist een vakgerichte invulling.

"Die discussie was niet zo relevant", zegt Richard Bezemer, als we net na deze workshop aan de lunchen zitten. De leerlingen uit Nijkerk serveren soep, broodjes, melk en karnemelk. Bezemer, docent bij AOC Terra, hoopte meer over de uitvoering van de pvb's te horen. De opzet van de dag zet hem in ieder geval aan het denken, zo vertelt hij.

Terugdenkend aan de workshop van Bert van Opstal, vraag ik me af hoe het zit met het draagvlak. Wilma Bredewold benadrukte immers dat het project van onderaf gedragen wordt. Van Opstal is teamleider en zorgt voor integrale invoer van de pvb's op zijn school. Jocelijn Janssen, docent in Tilburg, vertelt me later dat er ook wel discussie is binnen het Tilburgse team. Niet iedereen ziet het zitten. Er is bijvoorbeeld discussie over de beoordeling. Docenten hebben angst voor subjectiviteit. Janssen is blij dat zijn teamleider hard werkt aan de invoering

van de proeves. "Van onderaf alleen lukt het niet."

"Natuurlijk noemde ik het", reageert Bredewold op mijn vraag. "Draagvlak op de werkvloer is zo belangrijk. Maar zonder aansturing op managementniveau wordt het natuurlijk niet ingebed." Vertegenwoordigers van het management zijn er vandaag niet. Deelnemers zijn vooral docenten, en die lijken enthousiast omdat ze zien dat het werkt bij leerlingen.

Doen, praten

Na drie workshoprondes zijn de deelnemers nog niet uitgepraat. Ze willen nog veel van elkaar weten. Per contextveld wisselen de docen-

ten ervaringen uit. Gert Weerman, docent in Castricum en lid van de ontwikkelgroep, vertelt hoe lastig leerlingen het vinden om te gaan met dilemma's. Wat doe je wanneer bij aankomst op de werkplek de batterij in het laserapparaat op is? En plannen, dat vinden ze ook moeilijk.

Rond half vier zit de doedag en de pvb voor de leerlingen uit Nijkerk erop. Ze hebben hard gewerkt. Ik weet niet hoe ze beoordeeld worden, hoe hun reflectiegesprek verloopt. Maar ik ben wel tevreden over wat ze gepresteerd hebben. De koffie smaakte prima.

Hoe je een reflectiegesprek voert, kun je beste ervaren in een rollenspel

